

ЛОВНО - ТУРИСТИЧКИ ЗНАЧАЈ ЛОВИШТА У РЕПУБЛИЦИ СЛОВАЧКОЈ

THE HUNTING - TOURIST IMPORTANCE OF SHOOTING AREAS IN THE REPUBLIC OF SLOVAKIA

Др Ристић А. Зоран*, Њаради Петар**

ABSTRACT: During the 2005 there were 1806 shooting areas in Slovakia. The total income of hunting tourism in shooting areas, which are managed by the Hunting alliance of Slovakia and other users, at about 3 400 000 acres is about 3 500 000 euros annually. The state owned company "Lesi SP" manages 1 010 252 acres of forests, which is about half of the total forest area in Slovakia. The state owned company "Lesi SR" uses 136 shooting areas total acreage of about half a million acres, and it rents about half a million acres more from private owners. Private shooting areas are rented for a period of ten years. The average acreage of state owned shooting areas is 3 200 acres, while the acreage of private owned shooting areas is 800 acres. The smallest shooting area is 600 acres, and the largest is 26 000 acres. They also own 12 saw mills and 10 pheasantries. There are 22 professionals employed in hunting sector (mainly secondary school education), which is not enough, so all forest rangers are also involved in the work. The professionals in the company are classified by income, so that each professional has a task to earn at least \approx 43 500 euros annually. Therefore, their classification by the area unit is unequal. For example, shooting area "Previdza" has an annual income of 130 500 euros and two professionals at hunting jobs, while shooting area "Sastin" has an income of 15 100 euros per year and not one professional from hunting domain. The total income of the company in the 2005 were about \approx 160 million euros of which \approx 2 550 000 or 1,59% of the whole amount came from hunting. About 3 000 foreign hunters visit "Lesi SR" annually, of which the majority comes from Austria, Germany and the Czech Republic. "Lesi SR" offers them accommodation at the three castles, two hotels or one of 32 hunting cottages. The Carpathian deer, wild boar, pheasants and doe are of the greatest interest to foreign hunters. They also show interest in hunting bears, which is really popular, but 10 bears of 15 allowed are shot annually. The purpose of the company is to increase the income through

* Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Трг Доситеја Обрадовића 3, Нови Сад; www.dgt.uns.ac.rs

** Дипломирани менаџер у ловном туризму, Нови Сад

increasing the visits of foreign hunters. In the shooting areas managed by the state owned "Lesi SR" the income comes to 255 euros per 100 acres, while in those managed by other users it comes to 103 euros. Total income (of 6 050 000 euros) in hunting has the following structure: game sales to others 960 000 euros or 15,87%; game sales to members 485 000 euros or 8,02%; sales of living game 815 000 euros or 13,47%; shooting 2 570 000 euros or 42,48% and other income 1 220 000 euros or 20,16%.

Key words: hunting tourism, shooting area, income

РЕЗИМЕ: Током 2005. године у Словачкој је постојало 1.806 ловишта. Укупан остварени приход од ловног туризма у ловиштима са којима газдује Ловачки савез Словачке и други корисници, на око 3.400.000 ха је око 3.500.000€ годишње.

Државно предузеће "Леси СР" газдује са 1.010.252 ха шуме, што је близу половине укупне површине под шумама у Словачкој. Државно предузеће "Леси СР" користи 136 ловишта укупне површине око пола милиона ха, а још око пола милиона ха рентира од приватника. Приватна ловишта се рентирају на период од десет година. Просечна површина ловишта у државном власништву је 3.200 ха, док је у приватном власништву 800 ха. Најмање ловиште је 600 ха а највеће 26.000 ха. Такође поседују 12 гатера и 10 фазанерија. У сектору ловства су запослена 22 професионалаца (углавном IV степена), што није довољно па су у послове ловства укључени и сви шумари. Професионалци се у предузећу распоређују по приходима, тако да сваки професионалац има задатак да заради минимум ≈43.500€ годишње. Укупни приходи предузећа у 2005. години су били око ≈160.000.000€ од којих је ловство учествовало са око ≈2.550.000€ или 1,59 % од укупног прихода. Око 3.000 иностраних ловаца годишње посети "Леси СР", од којих је највећи број из Аустрије, Немачке и Чешке. "Леси СР" им нуде смештај у три замка, два хотела или 320 ловачких кућа. Највећи интерес код страних ловаца је за карпатског јелена, затим за дивљу свињу, фазане и срне. Циљ предузећа је да се повећају приходи кроз повећани обим посета иностраних ловаца. У ловиштима у којима газдује државно предузеће "Леси СР" остварује се на 100 ха ловишта приход од 255€, док са ловиштима са којима газдују Ловачки савез Словачке и остали корисници 103€.

Укупан приход (од 6.050.000€) у ловству Словачке је са следећом структуром: продаја дивљачи другима 960.000€ или 15,87%; продаја дивљачи члановима 485.000€ или 8,02%; продаја живе дивљачи 815.000€ или 13,47%; одстрел 2.570.000€ или 42,48% и остали приходи 1.220.000€ или 20,16%.

Кључне речи: ловни туризам, ловиште, приход

УВОД

Република Словачка је као и наша држава прошла кроз период комунизма након Другог светског рата, и успела много пре наше државе да започне процес транзиције. Као резултат успешне трансформације друштва, Република Словачка је у пролеће 2004. године постала члан Европске Уније. Србија заостаје у

Европским интеграцијама за Републиком Словачком, али та позиција има и добре стране, јер пружа прилику да се проуче позитивни резултати процеса транзиције, али и да се избегну све грешке које су Словаци направили, ради што ефикаснијег и бржег развоја и придруживања наше државе Европској Унији.

Ловство у Словачкој има дугу традицију која потиче из Аустро-Угарске монархије, и која се заснива на одрживом коришћењу дивљачи. Организовано ловство у Словачкој је релативно касно настало у односу на друге државе у Европи, укључујући и Србију, али су Словаци веома брзо напредовали и прикључили се Европским државама са уређеним ловством. Ловачки савез Словачке је представљао покретача нових идеја из области ловства, као и институцију која их је примењивала у пракси. Словачка представља **прву** земљу у Европи где су муфлони насељени у отворена ловишта. Ловачки савез Словачке је учествовао у стварању идеје за оснивање **СИС-а**. Упркос релативно малом и незадовољавајућем броју дивљачи почетком 20 века, Словаци су успели да, у периоду од 50 година, обнове бројност стриктним забранама и одрживим коришћењем. Данас је бројност дивљачи у Словачкој на задовољавајућем нивоу, а неке врсте дивљачи као што је медвед се јављају у прекомерном броју.

Организовано шумарство у Републици Словачкој датира од XVI века, а 1850. године у Банској Бистрици настаје прво предузеће за газдовање шумама под називом „Царска и Краљевска управа за рударство, шумарство и поседе“. Оснивањем првог предузећа у Банској Бистрици почиње одрживи развој шумарства Републике Словачке.

Организоване делатности у сектору ловства почињу након 1920. године оснивањем Ловачког савеза Словачке (*Slovenský poľovnícky zväz- SPZ*). Пре тога, предузимане су појединачне активности различитог обима по провинцијама Словачке. Традиција и наслеђе Словачког ловства потичу из Аустро-Угарске монархије, са ипак много већим утицајем Мађара. Након Првог светског рата и распада Аустро-Угарске монархије, настаје Чехословачка у којој се независно један од другог стварају Ловачки савези Чешке и Словачке. Иако нова држава, Чехословачка је у потпуности наследила организацију ловства Монархије. Ово наслеђе остаје на снази све до краја Другог светског рата. У периоду до Другог светског рата највећи број ловишта био је у приватном власништву са веома разноврсном структуром поседника. Ловишта са већим површинама су се налазила у власништву аристократа, док су се ситнији поседници удруживали ради укрупњавања поседа и повећања прихода. Чест пример је било изнајмљивање ловишта разним корисницима, уколико власници нису желели да лове на својим поседима. Држава је вршила контролу, али упркос томе бројно стање дивљачи је било на незадовољавајућем нивоу.

ИСТОРИЈАТ ЛОВА

Подаци о бројном стању крупне и ситне дивљачи за године 1892., 1894–1905., 1907 и 1909. могу се наћи у Мађарском часопису „Вадаш Лап“, (*Vadász Lap*). Они показују да је у том временском периоду укупно одстрељено 19.052 грла јеленске дивљачи (1.270 грла годишње) што је у просеку једна одстрељена јединка

на 84 ha шуме. Такође одстрељено је 91.381 грла срнеће дивљачи (6.092 грла годишње), што је једна јединка на 17 ha шуме. Међутим, сматра се да је приближна бројност у датом временском периоду била 14 пута мања за јеленску, и 2,5 пута мања за срнећу дивљач. Каснија проучавања су показала да је срнећа дивљач била равномерно распоређена по целој територији Словачке, за разлику од јеленске дивљачи, чија је расподела била веома разноврсна (једно одстрељено грло у дијапазону од 15 до 1.295 ha шуме), што је донекле било условљено слабом заступљеношћу јеленске дивљачи у северним деловима Словачке.

У истом периоду одстрељено је 6.090 јелена лопатара, односно 406 јединки у просеку годишње. Дијапазон годишњег одстрела се кретао од 247 до 1.296 јединки. Највећи одстрел је био у региону Братиславе, и износио је око 50% укупног одстрела. У истом временском периоду у Мађарској је одстрељено 22.024 јединки, са просечним годишњим одстрелом од 1 468 јединки. Муфлон се у овом периоду ловио у много мањем обиму, 571 јединка укупно, односно просечно 30 јединки годишње. Одстрел је био најобимнији у региону Нитре – 435 јединки укупно, односно 29 јединки у просеку годишње. Укупан одстрел лопатара и муфлона био је много мањи у односу на јеленску и срнећу дивљач. Као разлог се може навести гајење ове две врсте у ограђеним ловиштима, којих у том периоду није било много. Такође најобимнији одстрели су били у близини великих градова као што су Братислава и Нитра, на основу чега се може предпоставити да је лов на ове две врсте био намењен претежно градском становништву.

За разлику од осталих врста крупне дивљачи, чије бројно стање није било на задовољавајућем стању у односу на остале делове Монархије, број одстрељених дивокоза у Словачкој, понајвише у региону Високих, Белих и Западних Татри, је представљао једну трећину укупног броја одстрељених је-

Табела 1. Одстрел ситне дивљачи у Словачкој у периоду: 1892, 1894-1905, 1907, 1909.

Table 1 – Shooting of small game in Slovakia in period of 1892, 1894-1905, 1907, 1909

Врста дивљачи	Укупан одстрел	Просечан годишњи одстрел	Регион са највећим одстрелом	Регион са најмањим одстрелом	Број/ha
Дивље гуске	6 235	416	Братислава	Оравска	-
Дивље патке	99 839	6 660	Братислава	Зволен	-
Лисица	88 797	5 919	-	-	1/18
Јазавац	6 198	413	-	-	1/258
Рис	320	21	Липтов	Спиш	1/4 890
Дивља мачка	4 207	280	Гемер-Малохонт	Новоград	1/380
Тетреб велики	1 112	74	-	-	-
Тетреб ружевац	1 739	116	-	-	-
Лештарка	25 374	1 692	-	-	-
Видра	2 829	188	-	-	-

динки у целој Аустро – Угарској Монархији. Просечан годишњи одстрел је износио 55 грла, мада се мора имати у виду да је у том периоду активност ловокрадица била изражена, као и да је велики број јединки одстрељен на Пољској територији. Према историјским подацима, због мана тадашњег оружја у лов се није ишло на појединачна грла већ на читава крда. Лов дивокоза је представљао и потребу, ради снабдевања медицинских установа сировинама за израду лекова.

Подаци о одстрелу ситне дивљачи за године 1892., 1894–1905., 1907. и 1909. на територији Словачке су приказани у табели 1.

Упркос чињеници да је Ловачки савез Словачке релативно касно настао у односу на друге државе, веома брзо се укључио у међународну сарадњу. Већ 1928. године, само осам година након оснивања, Ловачки савез Словачке организује састанак Европских стручњака у области ловства, ради стварања стратегије оснивања међународне Европске ловачке организације. Састанак је одржан од 22.-26. новембра 1928. године у месту Нове Замки (*Nové Zámky*) и Палариково (*Palárikovo*), које је било приватно ловиште Ерла Л. Кароља, једног од учесника састанка. Састанку су присуствовали: М. Дукрок и сенатор Ледерлин из Француске; господин Незабитовски – министар пољопривреде, Јулиан Ејсмонд – директор сектора и господин Миктозевски – директор предузећа за газдовање државним шумама Пољске; Н. Саулеску – генерални директор сектора пољопривреде и Принц Калимаче, у име краља Румуније – Чарлса Првог. Чехословачку су представљале две делегације – Чешке и Словачке. Чешку делегацију су сачињавали: Др. К. Шиман, директор предузећа за газдовање државним шумама и К. Шмит, саветник министра. Словачку делегацију су чинили Др. Ј. Бар, председавајући Ловачког удружења,

Слика 1. Замак у Паларикову

Picture 1 – Castle in Palarikov

Ерл П. Палфи, члан Управе и Ерл Л. Карољ. Почетни разговори су се водили у Нове Замки, а касније су се у Паларикову придружили незванично и представници Аустрије и Мађарске. На основу предлога Ерла Л. Кароља и М. Дукрока, потписана је декларација о оснивању међународне ловачке организације. Две године касније (6. 10. 1930) у Паризу је званично основана међународна ловачка организација – ЦИЦ, на основу договора из Паларикова.

ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ - ЛОВИШТА ПРЕЛАЗЕ У ДРЖАВНУ СВОЈИНУ

Након Другог светског рата долази до национализације целокупног шумског земљишта, тако да и сва ловишта прелазе у државну својину. Овај период се одликује веома строгим надзором од стране државе, као и повећањем бројног стања дивљачи. Након смене режима 1989/1990. године на снагу ступају процеси денационализације и деекспропријације, што за резултат има враћање стања на власничку структуру до пре Другог светског рата.

Сменом комунистичког режима, као и мирног разлаза са Чешком, долази до трансформације власничке структуре која захвата све сегменте друштва у Републици Словачкој, па самим тиме шумарство и ловство. Спровођењем процеса денационализације успоставила се приближно иста власничка структура која је била присутна пре Другог светског рата. Овај процес трансформације је веома значајан, јер је дошло до промене власничких односа. У периоду комунизма држава је била власник и корисник свих поседа. Након процеса трансформације старим власницима су враћени њихови шумски поседи, као и право њиховог коришћења на начин који власницима највише одговара у складу са законским прописима. Држава је једино задржала право контроле начина газдовања преко својих органа. У процесу трансформације јако битну функцију је имала Словачка шумско-катастарска канцеларија. Њен задатак је био да призна новонастала ловишта, јер се број ловишта након процеса трансформације власничке структуре повећао, услед уситњавања државних ловишта. Касније се Словачка шумско-катастарска канцеларија променила у Словачку катастарску канцеларију која је газдовала ловиштима која нису билу у поседу државе, а чији власници нису могли да се одреде. Сам процес транзиције је био веома компликован и по мишљењима неких стручњака није се повољно одразио на дивљач. Услед враћања ловишта првобитним власницима дошло је до уситњавања поседа, а и сам процес је у почетку био праћен веома хаотичном ситуацијом која је у неким тренуцима ишла ка анархији. Као највећи проблем у овом периоду се помиње велики обим ловокрађе, као последица наглог престанка спровођења строге контроле заштите дивљачи.

ГЕОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Република Словачка се налази у Централној Европи. На северо-западу се граничи са Чешком, на северу са Пољском, на истоку са Украјином, на југу са Мађарском и на југо-западу са Аустријом.

Република Словачка је приближно упола мања од Србије. Укупна површина износи 49 845 km². Изузев равничарског подручја које се налази у југо-западном делу, на граници са Мађарском, Република Словачка је покривена планинским масивима, који највећим делом припадају огранку Западних Карпата. Високе Татре, са највишим врхом Словачке – Герлахом (2.655 m), се протежу дуж северне границе са Пољском, док Ниски и Бели Карпати доминирају западним и северозападним делом. У средишњем делу Словачке се налазе Ниске Татре, док је остали део територије брдовит и испресецан речним долинама. Најважније реке су Дунав, Хорнад, Хрон и Вах.

Административна подела: Република Словачка је административно подељена на осам региона, где сваки регион има свој центар: Братиславски – Братислава; Кошички – Кошице; Нитриански – Нитра; Прешовски – Прешов; Тренчиански – Тренчин; Трнавски – Трнава; Жилински – Жилина; Банскобистрички – Банска Бистрица. У оквиру 8 региона се налази 79 округа.

Клима: У Словачкој преовлађује континентална клима, са јасно израженим годишњим добима. Зиме су обично хладне и суве, док су лета по правилу топла и влажна. У равничарском пределу Братиславе просечне температуре се крећу у јануару од -3° до +2°С, док су у јулу у просеку између +16° до +26°С. У планинским пределима температуре су много ниже. Количина падавина се креће у дијапазону од 650 mm у региону Братиславе до преко 1 000 mm у планинским пределима.

Шумовитост: Шуме у Републици Словачкој заузимају 1.930.692 ha, што износи 40% укупне територије, мада је према незваничним подацима шумовитост много већа. Четинари су заступљени са 41%, а лишћари са 59%. Један од будућих циљева је да се учешће четинара смањи на 37%. Као један од важних разлога за конверзију четинарских врста се наводи њихова угроженост од ветроизвала и инсеката. Од укупне оштећене дрвне масе у 2004. години, која је износила 4.714.000 m³, четинари су заступљени са 78%.

Највећим делом шума које се налазе у државном власништву газдује државно шумарско предузеће «Леси СР», а мањим делом газдују Шумско-пољопривредно газдинство Улич, Војска, као и образовно-научне установе. У образовно-научне установе спадају средње школе и Технички универзитет у Зволени, чије се наставно-научне базе налазе на подручју државних шума. У оквиру националног парка „Високе Татре“ – ТАНАП, шумама газдује државно предузеће Национални парк Татре.

Табела 2. Подаци о шумама које користе државне организације у Словачкој

Table 2 – Data on forests which are used by state organizations in Slovakia

Државна предузећа	Површина у ha	Дрвна запремина (m ³)
Леси СР	1 002 677	226 530 500
Државне Шуме ТАНАП-а	40 478	7 991 500
Шумско-пољопривредно добро Улич	20 789	4 132 100
Војска Републике Словачке	69 997	14 749 800
Образовно – научне установе	12 318	3 268 900
Укупно	1 146 259	256 672 800

ЗАШТИТА ПРИРОДЕ

У Републици Словачкој постоји 9 националних паркова, укупне површине 317.890 ха. Поред тога, у Словачкој је заштићено и 14 предела површине 515.001 ха, као и 1093 мањих заштићених области. Узимајући у обзир и површину националних паркова у Словачкој је заштићено око 28% укупне територије. Према биодиверзитету се налазе на трећем месту у Европи.

Табела 3. Национални паркови у Републици Словачкој

Table 3 – National parks in the Republic of Slovakia

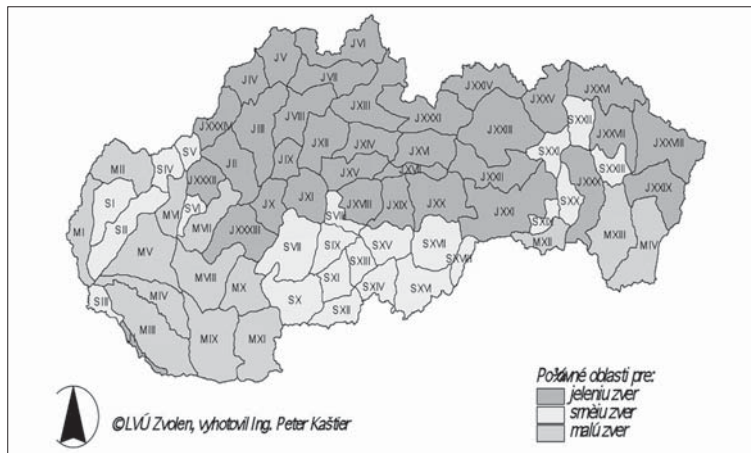
Национални парк	Површина (ха)	Шума (ха)	Површина зоне заштите (ха)
1. ТАНАП	73 800	69 829	6 446
2. ПИЕНАП	3 750	1 377	10 492
3. НАПАНТ	72 842	64 481	70 049
4. НП Словенски рај	19 763	17 571	7 637
5. НП Мала Фатра	22 630	18 711	9 388
6.НП Муранска планина	20 318	17 507	14 401
7. НП Полонину	29 805	26 996	5 671
8. НП Велика Фатра	40 371	35 524	17 182
9.НП Словенски крас	34 611	27 800	5 500
Укупно	317 890	279 796	146 766

ЛОВНА ПОДРУЧЈА И ОБЛАСТИ

Територија Републике Словачке подељена је на три региона, који су издвојени по својој намени, односно условима за гајење јеленске, срнеће и ситне дивљачи. Региони су издвојени на основу природних услова који су најповољнији за гајење одређене врсте дивљачи. Унутар сваког региона се налазе области у оквиру којих се налазе ловишта. Цела Словачка је издељена на 71 област. Подела области није равномерна по регионима, и изгледа овако:

1. Ловна област за јеленску дивљач: 34 области
2. Ловна област за срнећу дивљач: 23 области
3. Ловна област за ситну дивљач: 14 области

Унутар неких Ловних Области се налазе Ловни Локалитети, који су посебно издвојени за интродуковане врсте дивљачи као што су јелен лопатар и муфлон. Унутар Ловних Области се налазе Ловни Ревире, односно ловишта.

Слика 2. Расподела ловних области у Републици Словачкој
 Picture 2 – Distribution of hunting areas across the Republic of Slovakia

БРОЈ ЛОВИШТА И ЊИХОВИ КОРИСНИЦИ

У Републици Словачкој је током социјализма држава била власник свих ловишта, а она су се даље давала одређеним организацијама на коришћење. Након демократских промена спроведена је реституција којом је одузета имовина враћена првобитним власницима. На почетку транзиције било је у Републици Словачкој 1 310 ловишта. Као резултат процеса реституције повећан је број ловишта, зато што су ранија државна ловишта подељена на мање приватне целине.

Током 2005. године у Словачкој је постојало 1 806 ловишта. Укупна површина ловишта у односу на 1990. годину је већа за 74.136 ха, што је највише условљено повећаном шумовитости Словачке. Ловиште са највећом површином је национални парк ТАНАП “*Tatranský národný park*” површине 41.564 ха, а најмање неограђено ловиште је Бажантница Левелед “*Bažantnica Leveled*” површине 269 ха. Најмање ограђено ловиште је Зверник Вичиловка “*Zvernik Vychylovka*”. Минимална површина ловишта мора да буде већа од 2.000 ха за јеленску и 1.000 ха за осталу дивљач. Највећи број ловишта припада приват-

Табела 4. Корисничка структура и број ловишта 1990. године

Table 4 – User structure and number of shooting areas in 1990

Корисници ловишта	Број ловишта	Површина ловишта (ха)
Државно предузеће	116	551 403
Ловачки савез Словачке	1 118	3 384 076
Остали корисници (Војска, образовне установе...)	76	426 846
Укупно	1 310	4 362 325

Табела 5. Корисничка структура и број ловишта 2005. године

Table 5 – User structure and number of shooting areas in 2005

Корисници ловишта	Број ловишта	Површина ловишта (ha)
Државно предузеће “Леси СР”	136	515 695
Остале државне институције	21	167 684
Приватници	67	176 269
Ловачки савез Словачке (СПЗ)	1 356	3 082 350
Остала ловачка удружења	226	494 463
Укупно	1 806	4 436 461

ним власницима, али велики број њих се одлучује за изнајмљивање својих ловишта, у највећем броју случајева Ловачком савезу Словачке (СПЗ) и државном предузећу “Леси СР”. Новина у односу на период социјализма и почетак транзиције је појава као корисника и других ловачких удружења, која у суштини делују идентично као и Ловачки савез Словачке (СПЗ) и имају исти статус, али због неких неслагања или других разлога нису њихови чланови. Најмањи број ловишта је остао у поседу или га користе државне институције као што су Војска Словачке и научно-наставне установе.

НАЈВАЖНИЈИ КОРИСНИЦИ ЛОВИШТА

Најважније институције у Словачком ловству су Ловачки савез Словачке (СПЗ) и државно предузеће “Леси СР” – (Словачке шуме). Иако нису највећи власници, свакако јесу највећи корисници ловишта.

Ловачки савез Словачке (*Slovenský poľovnícky zväz- SPZ*) је основан 1920. године у Братислави као Друштво за заштиту дивљачи. Након три године, дошло је до сједињавања Чехословачког ловачког удружења и Друштва за заштиту дивљачи, као и настанка идеје о стварању једне нове организације. У местима Нове Замки (*Nové Zámky*) и Палариково (*Palárikovo*) од 22.-26. новембра 1928. године организован је састанак Европских стручњака ради оснивања Европског ловачког удружења. На основу идеја и договора који су изнесени на овом састанку, две године касније (6.10.1930) у Паризу је основан СИС (*Conseil International de la Chasse et de la Conservation du Gibier* – Међународни савет са лов и заштиту дивљачи). Након Другог светског рата, основано је ново Чехословачко ловачко удружење, које је деловало до 1969. године кад настаје нова организација – Ловачки савез Словачке, која се битније није мењала до данас.

Пред сам почетак транзиције, у 1990. години, било је регистровано 36 897 ловаца у Ловачком савезу Словачке. У 2004. години Ловачки савез Словачке је имао око 50.000 чланова који су били удружени у 1 390 ловачких удружења. Ловачки савез Словачке је друштво грађана, невладина и непартијска организација која окупља љубитеље лова на добровољној бази. Циљ Ловачког савеза Словачке је гајење, заштита и рационално коришћење дивљачи у скла-

ду са принципима одрживости, као делимично обновљивим ресурсом који представља национално богатство Републике Словачке.

Ловачки савез Словачке има своје новине “Лов и риболов” (*POL'OVNICTVO a RYBÁRSTVO*) које се месечно издају. Ове новине се продају и представљају још један извор прихода. Поред ловачких новина које издаје СПЗ, присутне су и “Хубертлов” као и “Наше ловство”. У Словачкој су присутне и Чешке ловачке новине “Мисливост” (*Myšlivost*), а такође се и Словачке ловачке новине продају у Чешкој. Поред ловачких новина СПЗ издаје и “Вестник” (*Vestník*). Вестник је непериодично издање које се штампа у ванредним приликама и дистрибуира за целу територију Републике Словачке. Ова издања су бесплатна јер нису комерцијалног карактера.

За СПЗ је карактеристично да не поседује ниједно ловиште, него сва ловишта изнајмљује од различитих власника. Током периода комунизма су ловишта изнајмљивали од државе. У данашње време понајвише ловишта изнајмљују од приватника, а држава их преко својих локалних органа контролише. Сви трошкови газдовања у ловишту падају на терет чланова, али такође и сви приходи. Рентирање зависи од бонитета ловишта, као и од врсте дивљачи. Изнајмљивање се наплаћује по 1 ha годишње.

За крупну дивљач основни параметар је јелен, а све остале врсте се према њему рачунају, нпр. 1 јелен= 2 лопатара= 3 муфлона. СПЗ представља организацију која се сама финансира понајвише од чланарине.

Као још једна делатност коју Ловачки савез Словачке обавља је издавање ловних дозвола. Постоје четири врсте ловних дозвола:

1. **Професионалне ловне дозволе** – Издају се особама које имају универзитетско знање из области ловства или шумарства. Ова дозвола се издаје на пет година и њен власник не мора бити члан Ловачког савеза Словачке.
2. **Нормалне ловне дозволе** – Издају се особама које се ловом баве из хобија. Кандидат мора да стажира годину дана у неком ловачком друштву, где мора да обавља све делатности на гајењу и заштити дивљачи. Такође, мора да помаже при свим узгојним делатностима у ловишту. Након завршеног стажирања кандидат добија дозволу да похађа курс који траје 7 месеци (од фебруара до новембра). Курс се састоји од практичног дела као што је стрељаштво, за који је надлежно Министарство Унутрашњих послова преко својих локалних органа, и теоријског дела за који је надлежан окружни огранак Ловачког савеза Словачке. Након завршеног течаја кандидат подноси документа, која поред основних личних података садрже и сертификате о положеном ловачком испиту, обуци за руковање оружјем, потврду из полиције да није осуђиван и потврду да је осигуран. Дозволе издаје “*Obodný lesný úred*” а кандидат постаје члан окружне организације СПЗ-а, са обавезом плаћања годишње чланарине. Након 5 година чланови морају да обнове своју дозволу.
3. **Студентске ловне дозволе** – Издају се студентима на годину дана.
4. **Ловне дозволе за странце** – Привременог су карактера.

Да би ловац могао да иде у лов мора да поседује следећа документа:

- “PĀĀTROČNÝ POL’OVNÝ LÝSTOK” – са којим се смеју само обављати радови у ловишту (прилог 13а).
- “ZBROJNÝ PREUKAZ” – дозвола за ношење оружја. Постоји више категорија дозвола које се једним именом називају: “SKUPINY ZBROJNÝVO PREUKAZU” (прилог 13б).
- “PREUKAZ ZBRANE” – оружани лист (прилог 13в).
- “STRELECKÝ PREUKAZ” – сертификат о стрељачким способностима. На сваких 5 година се мора продужавати. Приликом тестирања кандидат мора да има 30% успешности у гађању сачмаром и 40% успешности у гађању карабином (прилог 13г).
- “POVOLENKA NA POL’OVAČKU” – дозвола за лов дивљих папкара (прилог 13д). За лов на ситну дивљач се користи групна дозвола, док за остале врсте дивљачи дозволе за лов нису потребне, уколико се ради о незаштићеним врстама, односно лов је трајно забрањен уколико су трајно заштићене. Поред ове дозволе ловац са собом мора да има и пломбу (“*Plomba*”) која се ставља одтрељеној јединки на ногу. На пломби се означава датум одстрела, који се одмах уноси у ловчеву књижицу, а затим и управа ловишта узима податке о датуму, локацији и врсти одстрељене дивљачи. Након одстрела само трофеј припада ловцу, који је са њиме слободан да располаже на начин који му одговара. У марту следеће године врши се јавно излагање трофеја.

ДРЖАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ „ЛЕСИ СР”

Државно предузеће “Леси СР” је регистровано 29. 10.1999. године. Због дуге историје организованог шумарства, која датира још 1850. године, када је у Банској Бистрици основана прва државна институција за газдовање шумама, овај град је изабран за седиште новог предузећа. Састоји се из 169 шумских управа из 26 газдинства, две специјализоване компаније као и неколико центара за гајење коња, туризам, пиљана и погона за производњу биомасе. Јавно предузеће “Леси СР” представља највеће предузеће у Словачком шумарству. Тренутно газдује са 1.010.252 ха шуме, што је близу половине укупне површине под шумама.

Државно предузеће “Леси СР” користи 136 ловишта укупне површине око пола милиона ха, а још око пола милиона ха рентира од приватника. Приватна ловишта се рентирају на период од десет година. Просечна површина ловишта у државном власништву је 3.200 ха, док је у приватном власништву 800 ха. Најмање ловиште је 600 ха а највеће 26. 000 ха. Такође поседују 12 гатера и 10 фазанерија. У сектору ловства су запослена 22 професионалаца (углавном IV степенa), што није довољно па су у послове ловства укључени и сви шумари. Професионалци се у предузећу распоређују по приходима, тако да сваки професионалац има задатак да заради минимум ≈43 500 € годишње. Због тога је њихова распоређеност по јединици површине неравномерна. Нпр. ловиште “Превидза” има годишњи приход од 130.500 € годишње, и у њој се пословима ловства баве два професионалца, док ловиште Шаштин има годишњи приход од 15.100 €, и у њему се не налази ни један професионалац из области ловства.

Укупни приходи предузећа у 2005. години су били око ≈160 милиона € од којих је ловство учествовало са око ≈2,55 милиона € или 1,59 % од укупног прихода. Око 3.000 иностраних ловаца годишње посети “Леси СР”, од којих је највећи број из Аустрије, Немачке и Чешке. “Леси СР” им нуде смештај у три замка, два хотела или 320 ловачких кућа. Највећи интерес код страних ловаца је за карпатског јелена, затим за дивљу свињу, фазане и срне. Велико интересовање влада за лов медведа, који је права атракција, али годишње се одстрели свега 10 јединки од 15, колико је дозвољено. Циљ предузећа је да се повећају приходи кроз повећани обим посета иностраних ловаца.

БРОЈНОСТ И ОДСТРЕЛ ДИВЉАЧИ

Бројност, планирани и остварени одстрел, као и губици дивљачи за 2005. годину дати су у табели 6.

Табела 6. Бројно стање дивљачи у Републици Словачкој

Table 6 – Game total in the Republic of Slovakia

Врста дивљачи	Бројност	Планирани одстрел	Остварени одстрел	Губици
Јелен	39 738	15 676	12 723	1 259
Лопатар	8 425	3 229	2 257	204
Муфлон	9 128	3 653	2 451	174
Срна	85 124	23 265	17 170	3 485
Дивља свиња	27 116	25 137	21 804	612
Фазан	62 493	107 661	100 850	7 161
Зец	199 226	35 210	21 818	4 197
П. јаребица	17 293	104	36	448
Дивокоза	625	11	8	4
Медвед	1 483	66	35	3
Вук	1 165	110	74	2
Рис	1 080	5	0	1
Дивља мачка	1 452	0	0	3
Видра	343	0	0	6
Велики тетреб	1 491	0	0	3
Врста дивљачи	Бројност	Планирани одстрел	Остварени одстрел	Губици
Тетреб ружевац	1 067	0	0	1
Мрмот	952	0	0	0
Лос	2	0	0	0
Бизон	18	0	0	1
Дабар	220	0	0	3

ТРОФЕЈНЕ ВРЕДНОСТИ ДИВЉАЧИ

У Словачкој није уловљен трофеј који је био светски првак, али је зато Словачка друга у свету по броју трофеја јеленске дивљачи изнад 200 СИС поена. Најјачи трофеј јелена има 249,30 поена и одстрељен је 1990. године. Преглед најјачих трофеја осталих врста крупне дивљачи дат је у табели 7.

Табела 7. Трофејне вредности појединих врста дивљачи у Словачкој

Table 7 – Trophy value of certain species of wild animals in Slovakia

Врста дивљачи	Првак државе (СИС бодови)	Првак света (СИС бодови)
Јелен (<i>Cervus elaphus</i>)	249,30	278,03
Јелен лопатар (<i>Dama dama</i>)	215,89	237,63
Срна (<i>Capreolus capreolus</i>)	214,10	246,90
Муфлон (<i>Ovis amon musimon</i>)	239,65	252,45
Дивља свиња (<i>Sus scrofa</i>)	156,25	162,85

ЗАКЉУЧЦИ

Ловство у Словачкој спада у развијенија ловства у Европи. По питању газдовања са дивљачи посебно запажене резултате у предходном периоду су постигле шуме Словачке које газдују са одређеним бројем ловишта. Шуме Словачке су у предходном периоду годишње остваривале и до 2,5 пута веће приходе на 100 ха у односу на друга ловишта са којима газдује Ловачки савез Словачке и други корисници. Овако значајни приходи од ловства у шумским ловиштима остварена су због чињенице да се у ловном туризму реализује продаја крупне трофејне дивљачи која је вишеструко скупља у односу на ситну дивљач, али, такође и са вишеструко већим улагањима при узгоју крупне дивљачи.

Да би се остварили бољи резултати у осталим ловиштима потребна је већа професионализација у свим ловиштима, јер је евидентно да недостају стручни високообразовани кадрови по ловиштима. Тренутно у ловиштима раде послове ловства средњестручни кадрови.

У наредном периоду треба извршавати планове газдовања како у узгоју, такође и у реализацији одстрела, а посебно ловно туристичког.

Да би се планови испуњавали, посебно у реализацији ловног туризма, потребна је боља повезаност ловишта са ловно туристичким агенцијама у земљи и иностранству.

ЛИТЕРАТУРА

1. Jamnický J. (1994): Lov kamzika vrchovskyho v minulosti na slovensku, Folia Venatoria 1994,
2. Jamnický J. (1995): Lov vydry riečnej na Slovensku pred sto rokmi, Folia Venatoria 25/1995,
3. Jamnický J. (1995): Lov jelenej a srnčej zveri na Slovensku pred sto rokmi, Folia Venatoria 1995,
4. Jamnický J. (2001): Lov lišky obyčajnej a jazveca obyčajného na Slovensku pred sto rokmi, Folia Venatoria 2001,
5. Jamnický J. (2002): Lov divých husí a divých kačíc na Slovensku pred sto rokmi, Folia Venatoria 2002,
6. Kaštier P. at all (2006): Poľovnícka štatistika, Spracovalo Národné lesnícke centrum-Lesnícky výskumný ústav Zvolen, 2006.
7. Rakyta E. (2001): Model dynamiky rastu populácie a lov medvéda na Slovensku, Folia Venatoria 30–31/2001, str. 267–272.
8. Slovenský poľovnícky zväz- Okresná organizácia vo Zvolene, Katedra ochrany lesa a poľovníctva –Lesníckej fakulty vo Zvolene (Poľovnícka sezóna 2005–2006): Katalóg poľovníckych trofejí z okresnej chovateľskej prehliadky vo Zvolene
9. Tatík J. (2001): Transformácia poľovných revírov, Folia Venatoria 30-31/2001, str. 295–298.
10. Hell P., Konôpka J., Lehocký M. a kol.: Slovenské poľovníctvo na prahu tretieho tisícročia.
11. www.lesy.sk
12. www.spz-ustredie.sk/
13. www.mpsr.sk/
14. www.nlcsk.org
15. www.tuzvo.sk/sk
16. www.fris.sk